

Oppdatert: 12. januar 2010

Luseforskriften

Forskriftsveileder for akvakulturnæringen
2009-08-18 nr 1095 om bekjempelse av lus i akvakulturanlegg (luseforskriften)

Formål og innledning

Pkt 1 Til § 1 om formål	s	4
Pkt 2 Til § 2 om virkeområde	s	4
Pkt 3 Til § 3 om definisjoner	s	5
Pkt 4 Til § 4 om telling, registrering og rapportering	s	5
Pkt 5 Til § 5 om tiltaksgrenser og tidsfrist for avlusing:	s	7
Pkt 6 Til § 6 om plan for forebygging og bekjempelse av lakselus og resistente lakseluspopulasjoner	s	10
Pkt 7 Til § 7 om behandlingsmetodikk	s	11
Pkt 8 Til § 8 om evaluering, utredning og varsling	s	13
Pkt 9 Til § 9 om tiltak ved resistens	s	15
Pkt 10 Til § 10 om soner for forebygging og bekjempelse av lus	s	16
Pkt 11 Til § 11 om tilsyn og vedtak	s	17
Pkt 12 Til § 12 om tvangsmulkt	s	17
Pkt 13 Til § 13 om dispensasjon	s	18
Pkt 14 Til § 14 om straff	s	18
Pkt 15 Til § 15 om ikrafttredelse, oppheving av forskrift og overgangsbestemmelser	s	18
Pkt 16 Til forskriftens vedlegg 1 Krav til rutinemessig telling av lakselus	s	18

Veileder til luseforskriften

FOR 2009-08-18 nr 1095 om bekjempelse av lus i akvakulturanlegg (luseforskriften)

Mattilsynets hovedkontor, januar 2010

Formål

Lakselussituasjonen har utviklet seg slik at det har vært behov for å øke fokus på bekjempelse av lus og resistente lusepopulasjoner. En ny forskrift om bekjempelse av lus trådte derfor i kraft 18. august 2009. Etterlevelse og tilsyn med etterlevelse av forskriften er utfordrende. Mattilsynet har derfor utarbeidet både interne retningslinjer til tilsynet og denne forskriftsveilederen til akvakulturnæringen.

Veilederen skal først og fremst tydeliggjøre forskriftens krav til virksomhetene. Samtidig redegjøres det også i noen grad for bakgrunnen for kravene, slik at virksomhetene er forberedt på hvordan tilsynet vil ansvarliggjøre virksomhetene.

Innledning

Lakselus har helt siden oppdrettsnæringens "barndom" vært en utfordring både mht fiskehelse, fiskevelferd og lønnsomhet. Etter hvert har lakselus også blitt en av de største utfordringene mht en miljømessig bærekraftig næring. Som følge av lusas miljømessige utfordringer, trådte den første luseforskrift i kraft på slutten av 1990-tallet.

Siden oppdrettsnæringen bidrar til en langt høyere vertstetthet enn hva som er naturlig, oppstår det en ubalanse mellom antall verter og lusas formeringspotensial. Smittepresset har økt og skadeeffekter oppstår på både vill og oppdrettet fisk. For å drive miljømessig bærekraftig og lønnsomt er næringen helt avhengig av å minimere smittepresset fra akvakulturanlegg. Det gjøres gjennom effektive legemidler og gode bekjempelsesstrategier.

Erfaring viser imidlertid at lusa over tid utvikler resistens mot legemidler, og legemiddelindustrien utvikler ikke nye legemidler like raskt som effekten av de gamle avtar. Uansvarlig og ensidig legemiddelbruk bidrar dessuten til hurtigere utvikling av resistente lusepopulasjoner.

Mens den tidligere luseforskriften hadde som formål å redusere forekomst og skadevirkninger av lus, har den nye luseforskriften i tillegg som formål å redusere og bekjempe resistensutvikling hos lus. For å oppnå formålene i forskriften pålegges næringen bl.a.:

- regelmessig telling, registrering og rapportering av lus
- avlusing ved spesifikk tiltaksgrense og tidsfrist for dette
- å ha plan for forebygging og bekjempelse av lakselus og resistente lusepopulasjoner, herunder samordning av planer og tiltak mellom anlegg
- ansvarlig behandlingsmetodikk
- evaluering av behandlingseffekt samt utredning av årsak til behandlingssvikt og varsling om mistanke om resistens
- gjennomføring av tiltak for å fjerne resistent lus

Det er avgjørende for bevaring av ville lakse- og sjøørrepopulasjoner, og for en lønnsom akvakulturnæring med godt omdømme at forskriftens formål oppfylles. Det hviler med andre

ord et stort ansvar og en forpliktelse på alle akvakulturvirksomheter. Virksomhetene har ansvar for både å *være kjent med kravene* i luseforskriften og å *være i stand til å etterleve disse kravene*. Det vises her bl.a. til akvakulturdriiftforskriftens krav til helsemessig og velferdsmessig forsvarlig drift, herunder forsvarlig lokalisering og utstyr bl.a. slik at fisk kan medisineres. Overholdelse av formålet vil være et sentralt fokusområde.

Forskriften legger opp til at virksomheten selv ivaretar luseforskriftens krav. Virksomheten skal sikre tilstrekkelig oppfølging og gjøre nødvendige tiltak i tide slik at tiltaksgrensene overholdes, og smittepresset og skadevirkninger kontrolleres på en god måte. Man er forpliktet gjennom pålagte tellinger å være forberedt på å straks gjennomføre avlusinger når tiltaksgrensen nås. Videre skal man ha gode og gjennomførbare planer for lusebekjempelse på eget anlegg. I tillegg skal man ha hensiktsmessige, effektive og forpliktende samordningsstrategier med naboanlegg. Dersom et anlegg ikke er i stand til å overholde tiltaksgrensen, forutsettes det at virksomheten uoppfordret gjennomfører nødvendige tiltak, eksempelvis rask utslakting. Det er fornuftig av næringen å ha planer og samarbeidsavtaler som sikrer rask tilgang til slakterier dersom det skulle være nødvendig å framskynde utslakting.

Forskriftens systematikk forutsetter at virksomhetene i første rekke selv tar ansvar for å håndtere situasjonen. På den måten vil også antall pålegg og inngripende vedtak fra Mattilsynet bli færrest mulig. Dersom virksomheten ikke oppfyller de forpliktelsene som framgår av forskriften og nødvendige tiltak ikke blir iverksatt, vil dette følges opp av Mattilsynet med opptrappende virkemiddelbruk, herunder tvangsmulkt, utslaktings-/destrueringsvedtak og/eller politianmeldelse. De tidsfrister som settes ved opptrappende virkemiddelbruk og iverksetting av tiltak vil tilpasses alvorlighetsgraden i situasjonen. Også tilbaketrekking av godkjenning etter etableringsforskriften kan være aktuelt, for eksempel dersom anlegget ikke er i stand til å etterleve kravene på angjeldende lokalitet eller med det utstyret de disponerer.

Dersom formålet ikke kan oppnås alene gjennom de kravene som er listet opp over, eller situasjonen tilsier at disse kravene ikke er de mest hensiktsmessige, gir forskriften hjemmel for at Mattilsynet kan fastsette soneforskrift.

Forskriften retter seg mot flere arter av lus på fiski, og er dermed ikke begrenset til kun å gjelde for lakselus. Men §§ 4, 5 og 6 gjelder pr i dag bare lakselus, og i denne veilederen er hovedfokus rettet mot lakselus.

Luseforskriften er hjemlet i matloven. Det presiseres at også andre forskrifter hjemlet i matloven eller andre lover kan komme til anvendelse i Mattilsynets forvaltning av lus.

I denne veilederen belyses virksomhetens plikter etter forskriften. I tillegg til å ta for seg begrunnelsene for bestemmelsene og pliktene som følger av dem, skisseres det hovedfokus som Mattilsynet vil ha. Selve forskriftsteksten er tatt inn i kursiv helt innledningsvis under det enkelte punkt i veilederen.

Pkt 1 Til § 1 om formål:

Formålet med forskriften er å redusere forekomsten av lus slik at skadevirkningene på fisk i akvakulturanlegg og i frittlevende bestander minimaliseres, samt redusere og bekjempe resistensutvikling hos lus.

Belysning av formålet

Lakselus og andre arter av lus er naturlige fiskeparasitter som normalt infiserer både vill og oppdrettet laksefisk. Lakselusas formeringspotensial har gjennom tidene tilpasset seg slik at den er i balanse med villfiskens naturlige vertstetthet. Siden akvakulturanleggene bidrar til en unaturlig høy vertstetthet har det oppstått en ubalanse i forholdet mellom antall verter og parasitt. Dette har bidratt til at det totale smittepresset både til vill- og oppdrettsfisk er unaturlig høyt og dermed utgjør en trussel både for frittlevende populasjoner av laks og sjøørret og for oppdrettslaks og -ørret. Formålet innebærer å redusere forekomsten av lus slik at smittepresset og dermed også skadevirkningene blir minst mulig både for vill og oppdrettet fisk.

Næringen er i dag helt avhengig av effektive legemidler for å kontrollere og redusere forekomsten av lus i anleggene, og det vil være svært krevende og kanskje umulig å begrense skadevirkningene både på vill og oppdrettet fisk dersom næringen ikke har slike legemidler tilgjengelig. Således vil mangel på effektive legemidler både utgjøre en trussel mot villfisk og mot oppdrettsfisk. Enhver bruk av legemidler er resistensdrivende, men hyppig, ensidig og feil bruk vil føre til hurtigere utvikling av resistente lusepopulasjoner. Det er derfor et formål med forskriften å bidra til å redusere og bekjempe resistensutviklingen hos lus.

Formålet legger grunnlaget for all forståelse av forskriftens videre bestemmelser og er derfor svært viktig å merke seg.

Tilsynet vil ha fokus på

- Regelverksetterlevelse på alle punkt i tråd med formålet.

Pkt 2 Til § 2 om virkeområde:

Forskriften gjelder krav om tiltak mot lus og resistente lusepopulasjoner i akvakulturanlegg i sjø, og omfatter alle arter av akvakulturdyr. For slaktemerder ved slakteri gjelder kun § 9 annet ledd og § 10.

Forskriften retter seg mot enhver som har eller plikter å ha godkjenning etter forskrift 17. juni 2008 nr. 823 om etablering og utvidelse av akvakulturanlegg, zoobutikker m.m. § 5.

Belysning av virksomhetens plikter og begrunnelse for dette

Forskriften retter seg mot virksomheter som skal ha godkjenning etter etableringsforskriften. Dette innebærer at det med hjemmel i denne forskrift kun kan fattes vedtak ovenfor akvakulturvirksomheter som har eller plikter å ha godkjenning for driften på lokaliteten, ikke for eksempel tjenesteytere som fiskehelsetjenester, legemiddelleverandører etc. Plikter som omfatter andre enn virksomheten selv, er eventuelt nedfelt i annet regelverk, herunder matloven, dyrehelsepersonelloven m.fl.

Siden oppfyllelse av formålet er essensielt både for bevaring av våre ville lakse- og sjøørret populasjoner og for en lønnsom akvakulturnæring med godt omdømme, hviler det et sterkt

ansvar og en forpliktelse på alle akvakulturvirksomheter til å oppfylle forskriftens krav. Dette innebærer at det er virksomhetens ansvar både å *være kjent med kravene* i luseforskriften og å *være i stand til å etterleve disse kravene*. Med det menes at det er deres ansvar å tilpasse kompetanse, utsett, utstyr, bemanning, drift med mer på den enkelte lokalitet slik at kravene i regelverket kan etterleves. Manglende kunnskap eller manglende evne til etterlevelse fritar ikke virksomheten for ansvar. Det må derfor påregnes oppfølging fra Mattilsynet ved regelverksbrudd uansett årsak. Manglende etterlevelse, herunder manglende evne til etterlevelse, kan i enkelte tilfeller medføre at tilbaketrekking av tillatelse etter etableringsforskriften må vurderes.

Pkt 3 Til § 3 om definisjoner

I forskriften menes med:

- a) *Behandling: Medikamentell avlusning ved bad eller gjennom fôret, eller andre metoder som fjerner lus, herunder mekanisk fjerning.*
- b) *Bevegelige stadier: Voksne hannlus og halv voksne (preadulte) stadier av lakselus*
- c) *Fastsittende stadier: Copepoditt- og chalimusstadier av lus.*
- d) *Laksefisk: Atlantisk laks (Salmo salar) og regnbueørret (Oncorhynchus mykiss).*
- e) *Leppefisk: Fisk fra leppefiskfamilien (Labridae) som kan brukes til å holde lus under kontroll i akvakulturanlegg.*
- f) *Lus: Hoppekreps av artene lakselus (Lepeophtheirus salmonis), skottelus (Caligus elongatus) og torskelus (Caligus curtus).*
- g) *Resistens: Mangelfull behandlingseffekt som skyldes at deler av eller hele den aktuelle lusepopulasjonen har arvbar nedsatt følsomhet for det farmasøytiske virkestoff som benyttes, slik at deler av eller hele populasjonen kan overleve en dose legemiddel som er dødelig for majoriteten av individene i en normalt følsom populasjon.*
- h) *Sjøtemperatur: Sjøtemperatur målt på tre meters dyp.*
- i) *Voksen hunn lus: Kjønnsmoden hunn lus med eller uten eggstrenger.*

Kommentarer til bestemmelsen

Det er viktig å merke seg at definisjon på "behandling" i forskriftens § 3 a) innebærer krav til faktisk effekt av avlusningen.

Dersom effekten ikke er stor nok til å komme under tiltaksgrensen må ny behandling gjennomføres jf. § 5 sitt krav om behandling når lusemengden overskrider tiltaksgrensen. *Behandling* kan innebære andre metoder enn medikamentell, eksempelvis bruk av leppefisk eller annen mekanisk fjerning av lus, men kravet til effekt er uansett det samme.

Pkt 4 Til § 4 om telling, registrering og rapportering

Når sjøtemperaturen er lik eller over 10 °C skal forekomst av lakselus hos laksefisk undersøkes og journalføres minst hver 7. dag.

Når sjøtemperaturen er under 10 °C skal forekomst av lakselus hos laksefisk undersøkes og journalføres minst hver 14. dag.

Telling av lakselus skal gjennomføres i henhold til kravene i vedlegg 1.

Kravet i første og annet ledd gjelder ikke

- a) *ved sjøtemperaturer under 4 °C,*
- b) *akvakulturanlegg der fisken skal slaktes ut innen 14 dager etter at undersøkelses- og*

journalføringsplikten inntreer.

Antall voksne hunnlus av lakselus, antall lakselus i bevegelige stadier, antall gjennomførte behandlinger, sjøtemperatur og bruk av leppefisk skal registreres og rapporteres månedlig til Mattilsynet innen den syvende i nærmest påfølgende måned.

Antall individer av fastsittende stadier av lakselus skal registreres ved hver telling.

Mattilsynet kan i avgrensede geografiske områder bestemme at lus i akvakulturanlegg med annen fisk enn laksefisk også skal telles, journalføres og rapporteres.

Belysning av virksomhetens plikter og begrunnelse for dette

Begrunnelse for hvorfor lus skal telles

Formålet i § 1, om å redusere forekomsten av lus, innebærer et behov for å vite hvor mye lus som til enhver tid finnes på oppdrettsfisken, slik at tiltak kan planlegges og settes i verk i tide.

Hypig telling av lakselus, inklusive fastsittende stadier, og kunnskap om lusens utviklingshastighet ved ulike temperaturer er vesentlig for å kunne vurdere utvikling av lusebestanden og forutse når lusenivået vil nå tiltaksgrense og utløse krav om behandling. Å være forberedt på når behandling må gjennomføres er viktig bl.a. for å kunne planlegge behandling i tide, herunder valg av og levering av legemiddel, tilgjengelig utstyr og bemanning etc., slik at behandling kan gjennomføres straks tiltaksgrensen er nådd.

Siden utviklingshastigheten til lakselus øker med økende sjøtemperaturer er det krav om ukentlige tellinger ved temperaturer over 10 °C, mens det ved temperaturer under 10 °C kun er krav om telling annenhver uke. Sjøtemperatur referer til temperatur målt ved 3 m dyp.

For å sikre et representativt resultat av overvåkingen skal telling gjennomføres etter standardisert metode som beskrevet i vedlegg 1 til forskriften.

Unntak fra tellekravet

Det er unntak fra kravet om undersøkelse og journalføring av lus akvakulturanlegg der fisken skal slaktes ut innen 14 dager etter at undersøkelses- og journalføringsplikten inntreer. Det er viktig å merke seg at dette unntaket kun gjelder når hele anlegget tømmes innen 14 dager, ikke for anlegg som er under utslakting over lengre tid enn dette.

Rapportering / registrering

Virksomhetene skal rapportere iht. til denne bestemmelse på et fellesskjema som og gjelder rapporteringsforpliktelsene i § 44 i akvakulturdriftsforskriften. Inntil rapporteringssystemet via Altinn er tilpasset forskriftskravet i luseforskriften skal akvakulturanlegget rapportere data fra den dato da det ved telling ble registrert høyest forekomst av lakselus

Med høyeste forekomst menes følgende:

- Dersom det er overskridelse mht kjønnsmoden lus skal telling med høyeste forekomst av kjønnsmoden lus rapporteres.
- Dersom det ikke er overskridelse mht kjønnsmoden lus, men er overskridelse mht bevegelig stadium, skal telling med høyeste forekomst av bevegelig lus rapporteres.
- Dersom det ikke er overskridelse av verken kjønnsmoden eller bevegelig stadium, skal telling med høyest totalantall kjønnsmodne og bevegelige stadier rapporteres.

Følgende data skal rapporteres: sjøtemperatur ved telling, antall voksne hunnlus av lakselus, antall lakselus i bevegelige stadier, antall gjennomførte behandlinger og eventuell bruk av leppefisk.

Hensikten med rapporteringsplikten er å synliggjøre status mht lusesituasjonen både for næring, forvaltning og allmennheten. Tallene kan brukes for å vurdere helhetssituasjonen og behov for tiltak.

Rapporteringskravet omfatter alle forskriftsfestede tellinger av lus, men er begrenset til kjønnsmoden hunn lus og bevegelige stadier, i tillegg til antall behandlinger, sjøtemperatur og bruk av leppefisk.

Registreringsplikten innebærer imidlertid at all lakselus både av fastsittende og bevegelige stadier skal registreres og journalføres. Journaler med data fra alle gjennomførte lusetellinger skal oppbevares på anlegget. Virksomhetene er ansvarlig for å påse at de som teller lus har den nødvendige kompetansen.

Annet

Dersom det telles lus på fisk som skal slaktes, må det vurderes om man kan bedøve fisken som det telles på eller om den må avlives, jf bedøvelsesmiddelets tilbakeholdelsestid.

Tilsynet vil bl.a. ha fokus på

- At registrerings- og journalføringsplikten overholdes
- At det benyttes korrekt tellemetodikk
- At rapporteringsplikt overholdes
- At rapporteringene er korrekte

Pkt 5 Til § 5 om tiltaksgrenser og tidsfrist for avlusning:

Behandling mot lakselus skal gjennomføres i hele akvakulturanlegget dersom det i perioden 1. januar til 31. august påvises i gjennomsnitt mer enn 0,5 voksen hunn lus av lakselus eller flere enn tre lakselus av bevegelige stadier i gjennomsnitt pr. fisk.

Behandling mot lakselus skal gjennomføres i hele akvakulturanlegget dersom det i perioden 1. september til 31. desember påvises i gjennomsnitt mer enn 1 voksen hunn lus av lakselus eller flere enn fem lakselus av bevegelige stadier i gjennomsnitt pr. fisk.

Behandlingen skal være avsluttet senest 14 dager etter at overskridelsen av tiltaksgrensen er registrert.

Behandling kan utsettes til det skal gjennomføres en samordnet avlusning, dersom overskridelsen av angitte grenseverdier er ubetydelig, den samordnede avlusningen er nær forestående, og dette i større grad vil fremme forskriftens formål. Behandling kan også utsettes i perioder hvor leppefisk forventes å vise eller viser tilstrekkelig aktivitet, dersom overskridelse av grenseverdiene er ubetydelige, og det forventes at bruk av leppefisk i løpet av kort tid vil redusere forekomsten av lakselus til under tiltaksgrensen, jf. første og andre ledd.

Det skal umiddelbart meldes fra til Mattilsynet dersom behandling utsettes i henhold til fjerde ledd. Dersom behandling utsettes i påvente av at det skal gjennomføres en samordnet avlusning, skal meldingen inneholde opplysning om forekomst av antall voksne hunn lus og antall bevegelige stadier av lakselus, og tidspunkt for gjennomføring av den samordnede avlusningen. Dersom behandling utsettes på grunn av bruk av leppefisk, skal meldingen inneholde opplysninger om følgende:

- a) forekomst av antall voksne hunn lus og antall bevegelige stadier av lakselus,*
- b) antall leppefisk som er satt ut og tidspunkt for utsett, og*
- c) tidspunkt for når bruken av leppefisk forventes å redusere forekomsten av lakselus til under tiltaksgrensen, jf. første og andre ledd.*

Behandling skal gjennomføres på det tidspunkt som det er opplyst om i femte ledd bokstav c dersom forekomsten av lakselus da ikke er kommet under tiltaksgrensen, jf. første og andre ledd.

Mattilsynet kan fatte nødvendige vedtak om reduksjon av biomasse eller utslakting og destruksjon av fisk på en lokalitet dersom virksomheten ikke klarer å overholde tiltaksgrensene.

Belysning av virksomhetens plikter og begrunnelse for dette

Formålet i § 1, om å minimere skadevirkningene på oppdrettsfisk og villfisk, innebærer et behov for å begrense smittepresset. Dette håndteres gjennom tiltaksgrense, krav til behandling og alternative tiltak som reduksjon av biomasse eller utslakting/destruksjon.

Virksomhetens plikt til å behandle

Formålet i § 1, om å minimere skadevirkningene på oppdrettsfisk, kan ivaretas gjennom effektiv behandling som fjerner lusa fra fisken før den påfører fisken skade.

Formålet i § 1, som innebærer å minimere skadevirkninger på villfisk, kan bare ivaretas gjennom å begrense smittepresset fra oppdrettsfisk, herunder behandle oppdrettsfisken før det totale smittepresset blir for stort. Forskriftens § 5 innebærer derfor en plikt til behandling ved gitt tiltaksgrense, både ut fra hensynet til oppdrettsfisken og villfisken.

Det understrekes at denne plikten er absolutt i den forstand at det også innebærer en *plikt til å være i stand til å gjennomføre behandling*. Det vises her bl.a. til driftforskriftens § 5 og § 19 e) som innebærer plikt til å være lokalisert og utstyrt forsvarlig, bl.a. slik at fisken kan medisineres. Vedvarende utsettelse av behandling pga av manglende evne til avlusing innebærer derfor regelverksbrudd fra virksomhetens side og vil ikke aksepteres. Slike regelverksbrudd vil derfor, uavhengig av årsak, bli fulgt opp av Mattilsynet. § 5 gir i siste ledd hjemmel for nødvendige vedtak om reduksjon av biomasse eller utslakting og destruksjon av fisk på en lokalitet dersom virksomheten ikke klarer å overholde tiltaksgrensene. Dersom forholdet stadig gjentar seg eller om det er åpenbart at lokalitet eller utstyr er uegnet, kan Mattilsynet også trekke tilbake godkjenning etter etableringsforskriftens § 8. Det vises for øvrig til brev av 7.11.2008 til bl.a. Mattilsynet fra Fiskeri- og Kystdepartementet. Fiskeri- og Kystdepartementet har der gitt følgende avklaring mht manglende evne til avlusing i store merder med basis i akvakulturdriftforskriften og luseforskriften: "Merder som er for store til at fisken lar seg avluse vil iht. dette regelverket ikke være tillatt å bruke."

Tiltaksgrense

Det er hensynet til de ville populasjonene av laks og sjøørret som har vært utslagsgivende for den spesifikke tiltaksgrensen som er satt i § 5.

Enhver medikamentell behandling er i prinsippet resistensdrivende. Det er derfor også et mål å stimulere til behandlings- og bekjempelsestiltak som ikke er resistensdrivende. Leppefisk er avhengig av et visst beitegrunnlag, spesielt i startfasen. Dette er bakgrunnen for differensierte tiltaksgrenser i perioden 1. september til 31. desember, da det er lite villfisk i nærheten av akvakulturanleggene.

Mattilsynet har gjennom soneforskrift etter § 10 hjemmel til å pålegge behandlinger ved andre tiltaksgrenser, også i perioden 1. september til 31. desember, dersom dette vurderes som nødvendig for å oppnå formålet med forskriften.

Det presiseres for øvrig at også lakselusestatus på fisk i ventemerder på slakterier vil følges opp av Mattilsynet, og at informasjon mellom distriktskontor som har tilsyn med slakteri og distriktskontor som har tilsyn med akvakulturanlegg vil bli utvekslet.

Tidsfrist og behandlingseffekt

Behandling av hele anlegget skal være avsluttet innen en frist på 14 dager fra overskridelsen blir påvist.

Tidsfristen er bl.a. satt for å sikre at behandling igangsettes så snart som mulig slik at lakselusenivået raskt reduseres til under tiltaksgrensen. Tidsfristen er også satt for å sikre best mulig resultat gjennom at behandlingen i ulike produksjonsenheter er konsentrert over tid og derigjennom hindre selvsmitte mellom ubehandlede og behandlede enheter.

Dersom effekten av gjennomført behandling ikke er stor nok til å komme under tiltaksgrensen må ny behandling gjennomføres. Dersom grunnen til at en ikke har kommet under tiltaksgrensen er sviktende behandlingseffekt i enkeltmerder, kan slik behandling gjennomføres på de merder som ikke har hatt tilstrekkelig effekt, forutsatt at dette gjennomføres innen opprinnelig frist på 14 dager.

Behandling kan innebære andre metoder enn medikamentell, eksempelvis bruk av leppefisk eller annen mekanisk fjerning av lakselus, men kravet til effekt er uansett det samme.

Adgang til utsatt behandling

Hovedregelen er at behandling skal være gjennomført senest 14 dager etter at overskridelsen er registrert. Samordnet avlusning og bruk av leppefisk er viktige verktøy for å bremse utvikling av resistens hos lus. Virksomheten har derfor mulighet til å utsette behandling i to tilfelle, som sitert nedenfor:

1. Ved *ubetydelig* overskridelse, og samordnet avlusning er *nær forestående* og slik utsettelse derfor vil *fremme forskriftens formål i større grad enn umiddelbar behandling*.
2. I perioder hvor leppefisk forventes å utvise *tilstrekkelig aktivitet*, og overskridelsene er *ubetydelige* og bruken av leppefisk *i løpet av kort tid forventes å redusere lakselus til under tiltaksgrensen*.

Det presiseres at samtlige vilkår under pkt 1 eller samtlige vilkår under pkt 2 skal være oppfylt for at behandling skal kunne utsettes, og virksomheten må vurdere om utsettelsen er i overensstemmelse med forskriftskravet.

I begge tilfelle skal virksomheten umiddelbart melde fra til Mattilsynet om utsettelse av behandling og gi de opplysningene som kreves, herunder klargjøre når effekten er oppnådd. På den måten får Mattilsynet muligheten til å vurdere om utsettelsen er akseptabel iht. forskriftens krav og om nødvendig følge opp virksomhetens planer.

Begrepet ubetydelig overskridelse i bestemmelsen er sentralt ved spørsmål om samordnet avlusning. En har ikke her stort slingsmonn for utsettelse av behandling for en virksomhet. Virksomheten må eventuelt i samarbeid med andre virksomheter i området vurdere den totale situasjonen med hensyn til hva som gir størst effekt. Er det fare for at behandling av en virksomhet vil hindre effekt av etterfølgende samordnet avlusning for de øvrige, må det vurderes hva man samlet kan gjøre. Herunder må man se om samordnet avlusning f. eks kan skje tidligere enn planlagt. Begrepet ubetydelig overskridelse innebærer at det ikke gis rom for utsettelse av behandling dersom overskridelsen er mer enn ubetydelig. Da skal anlegget avluses og om dette ikke gir effekt skal andre tiltak for å fjerne lakselus iverksettes, herunder utslakting/destruksjon.

Belysning av hjemmel til pålegg om reduksjon av biomasse eller utslakting/destruksjon og begrunnelse for dette

Mattilsynet har hjemmel til å fatte nødvendige vedtak om reduksjon av biomasse eller utslakting og destruksjon av fisk på en lokalitet dersom virksomheten ikke klarer å overholde tiltaksgrensene. Vedtak etter denne hjemmelen vil bli nødvendig dersom en virksomhet på tross av behandling ikke er i stand til å overholde tiltaksgrensene og ikke selv som følge av dette gjør nødvendige tiltak.

Bakgrunnen for bruk av denne type virkemiddel er at dette kan være nødvendig for å holde kontroll med lusenivået og omfang av smittespredning. Det vises for øvrig til § 9 som også gir Mattilsynet hjemmel til utslakting for å hindre spredning av resistent lakselus og der det også tydeliggjøres at virksomheten selv uoppfordret plikter å iverksette slike tiltak om dette er nødvendig.

Helhetssituasjonen både i eget anlegg og i området vil ha betydning for hvor drastisk og hvor hurtig det er forventet at virksomhetene selv gjør nødvendige tiltak. Likeledes vil det ha betydning for tempo og grad av inngripende vedtak fra Mattilsynets side.

Vedtak om reduksjon av biomasse, utslakting og destruksjon fattes av Mattilsynets regionkontor.

Tilsynet vil bl.a. ha fokus på

- At virksomheten er i stand til å holde lusetall under tiltaksgrensen
- At behandling gjennomføres i overensstemmelse med tiltaksgrensen
- At behandling gjennomføres i overensstemmelse med tidsfrist
- At meldeplikten ved utsatt behandling overholdes og at begrunnelse for eventuell utsatt behandling er i overensstemmelse med forskrift.
- At virksomheten selv gjør eventuelle andre nødvendige tiltak.

Pkt 6 Til § 6 om plan for forebygging og bekjempelse av lakselus og resistente lakseluspopulasjoner

Det skal til enhver tid foreligge en helhetlig plan for effektiv forebygging og bekjempelse av lakselus og resistente lakseluspopulasjoner i akvakulturanlegget. For å sikre en effektiv forebygging og bekjempelse av lakselus og resistente lakseluspopulasjoner, skal planen samordnes med andre akvakulturanlegg innenfor det område som er nødvendig. Planen skal minimum inneholde følgende:

- a) rutiner for telling av lakselus,*
- b) rutiner og metodikk for behandling, herunder koordinering av behandlinger og dokumentasjon på at behandling kan gjennomføres innen fastsatt frist i henhold til § 5 og i henhold til krav om behandlingsmetoder i § 7,*
- c) rutiner og metodikk for evaluering av behandlingseffekt,*
- d) rutiner for bruk av leppefisk,*
- e) rutiner for brakklegging av akvakulturanlegg,*
- f) hvilke andre akvakulturanlegg planen er samordnet med, og*
- g) hvordan hensyn til ville bestander av laks og sjørøret er ivaretatt.*

Planen skal årlig sendes til Mattilsynet innen 1. oktober.

Belysning av virksomhetens plikter og begrunnelse for dette

Formålet i § 1, som innebærer å redusere forekomsten av lus samt å redusere og bekjempe resistensutvikling hos lus, innebærer et behov for en helhetlig plan for effektivt å nå disse målene.

I § 6 pålegges næringen plikt til å etablere plan. Som ledd i denne planen inngår nødvendig og hensiktsmessig samarbeid med øvrige virksomheter for å forebygge og bekjempe lakselus og resistente lakseluspopulasjoner. Det presiseres imidlertid at dersom det ikke er mulig å få på plass tilfredsstillende planer i et område eller at situasjonen på annen måte er slik at den ikke kan håndteres gjennom planene, vil Mattilsynet måtte fastsette soner jf. § 10.

Forskriften lister opp hva som minimum skal inngå i planen. Den skal ikke godkjennes av Mattilsynet, men Mattilsynet kan kreve endringer og eventuelt følge opp med nødvendige pålegg dersom planen ikke vurderes som god nok til å oppnå formålet med bestemmelsen.

Det er et absolutt krav at den enkelte plan er samordnet med planene til andre akvakulturanlegg innenfor det område som er nødvendig. Mattilsynet vil fokusere på at både innholdet og implementeringen av planen på virksomheten er tilstrekkelig til å sikre at kravene til *helhetlig plan og effektiv forebygging og bekjempelse* av lakselus oppfylles.

Virksomhetenes planer og samordning etter denne bestemmelsen, er det viktigste virkemidlet for effektiv og minst mulig resistensdrivende lusebekjempelse framover. Samarbeid mellom virksomhetene er essensielt.

Den geografiske utstrekningen av området som inngår i samarbeid vil ha stor betydning for effekten av samordning. Dersom områdene for samordning blir for små vil det være vanskelig å ivareta forskriftens formål. Mattilsynet anbefaler derfor å tenke i større områder. Der det er smittehygieniske fellesområder (SF), vil det være naturlig å ta utgangspunkt i disse, og deretter å utvide områdene for å oppnå en effektiv bekjempelse.

Det er viktig at planene omfatter beredskap for ulike scenarier mht resistens, og beredskap i forhold til utstyr og bemanning til forskjellige typer behandlinger. Det skal foreligge en plan for lusebekjempelse fra utsett til ordinær slakting evt. utslakting/destruksjon. Den skal ta for seg alle eventualiteter i forhold til resistens, nedsatt følsomhet, valg av middel, størrelse på fisk, vanntemperatur, sykdom i anlegget, beredskap i forhold til behandlingsmetodikk og utstyr.

Bokstav b) innebærer bl.a. at anlegget skal ha plan for ulike behandlingsmetoder, og ikke kun være i stand til ensidig bruk av en behandlingsmetodikk.

Tilsynet vil bl.a. ha fokus på

- At plan sendes inn til rett tid og at den foreligger på anlegg ved tilsyn
- At planen oppfyller forskriftens minimumskrav, herunder om helhet og effektiv forebygging og bekjempelse.
- At planen etterleves

Pkt 7 Til § 7 om behandlingsmetodikk

Behandling mot lus skal gjennomføres slik at fisken eksponeres for terapeutisk dose i hele behandlingsperioden som angitt i bruksanvisningen til legemidlet.

Badebehandling skal gjennomføres i lukket behandlingseenhet med mindre det foreligger dokumentasjon på at annen form for badebehandling eksponerer fisken for terapeutisk dose i hele behandlingsperioden som angitt i bruksanvisningen til legemidlet.

I en overgangsperiode frem til 1. januar 2011 da annet ledd trår i kraft, jf. § 15, skal noten ved bruk av skjørt lines opp til minst to meter over skjørtedybden, og det skal benyttes heldekkende skjørt med god overlapp i skjøter.

Oral behandling skal ikke gjennomføres ved sviktende appetitt.

§ 7 annet ledd trer i kraft 1. januar 2011, samtidig oppheves § 7 tredje ledd.

Belysning av virksomhetens plikter og begrunnelse for dette

Formålet i § 1, som innebærer å redusere forekomst av lus og bekjempe resistensutvikling hos lus, er bakgrunnen for bestemmelsen i § 5 om behandlingsmetodikk.

Bestemmelsens første ledd, som innebærer krav om korrekt behandlingsmetodikk, er det sentrale budskapet i § 7. Påfølgende bestemmelser i andre til fjerde ledd gir minimumskrav til hvordan bestemmelsen i første ledd skal overholdes.

Korrekt behandlingsmetodikk er viktig for å oppnå tilsiktet effekt av den enkelte behandling, samtidig som det er essensielt for å redusere risikoen for resistensutvikling. For kort virketid eller for lave behandlingsdoser er resistensdrivende. Dette er bakgrunnen for kravet i første ledd, som sier at behandling mot lus skal gjennomføres slik at fisken eksponeres for terapeutisk dose i hele behandlingsperioden. Ift krav til korrekt behandlingsmetodikk her viser vi og til kommentarene i veilederen under pkt 5, "Belysning av virksomhetens plikter og begrunnelse for dette", under "Virksomhetens plikt til å behandle", tredje avsnitt, s 8.

Siden resistente lusepopulasjoner spres til andre anlegg er det også i fellesskapets interesse at kravet om ansvarlig avlusing er forskriftsfestet.

Badebehandling

Badebehandling omhandles nærmere i bestemmelsens annet ledd som trer i kraft fra 1. januar 2011 og i bestemmelsens tredje ledd.

Lukket behandlingsenhet anses som nødvendig for fullt ut å oppfylle kravet i forskriftens første ledd om at fisken skal eksponeres for terapeutisk dose i hele behandlingsperioden. Siden mange anlegg ikke er utstyrt for, eller har kompetanse til å gjennomføre avlusing i lukket behandlingsenhet enda, er det satt en overgangsperiode for at virksomhetene skal kunne tilpasse seg kravet. Dersom man i denne perioden benytter skjørt, skal dette gjennomføres iht. kravene i tredje ledd.

Etter denne overgangsperioden er hovedregelen at badebehandling skal gjennomføres i lukket behandlingsenhet. Bakgrunnen for dette er at det er svært vanskelig å holde kontroll over legemiddelkonsentrasjonen ved bruk av en behandlingsenhet som er åpen i bunnen, og det er vist svært rask fortykning av legemiddelet ved en slik behandlingsmetodikk. Videre er det dokumentert at fisken prøver å unngå legemiddelet, og således vil oppholde seg i de deler av merden med lavest konsentrasjon av legemiddelet. Begge disse faktorene er resistensdrivende.

For ikke å legge begrensninger på utvikling av ny behandlingsteknologi, er det gitt en mulighet til å fravike kravet om behandling i lukket behandlingsenhet dersom det foreligger dokumentasjon på at bestemmelsens første ledd kan oppnås på annen måte. Hensikten med dette er *ikke* at de fleste skal kunne fortsette med å bruke skjørt, men å åpne for utvikling av nye metoder. Mattilsynet presiserer at vi ser på dagens metoder for bruk av skjørt som *ikke* tilfredsstillende mht krav etter 1.1.2011.

Dersom annen metode enn behandling i lukket behandlingsenhet benyttes etter 1.1.2011 skal det dokumenteres at denne metoden innebærer at bestemmelsens første ledd overholdes. Det er ikke nok at det tidligere har vært gjennomført vellykkede behandlinger ved bruk av skjørt på lokaliteten. Dokumentasjonskravet innebærer at:

- dokumentasjon skal inneholde både teoretiske beregninger og praktisk utprøving
- dokumentasjonen skal være gjennomført etter anerkjente vitenskapelige prinsipper
- dokumentasjonen skal være utført eller vurdert av uhildet faginstans med relevant forskningskompetanse
- anlegget skal ha gjort en vurdering med basis i stedlig lokalitets- og strømforhold, utstyr, prosedyrer etc.

Oral behandling

Det er forbud mot oral behandling ved sviktende appetitt, siden god appetitt er en forutsetning for korrekt dosering. Dersom hele eller deler av populasjonen har sviktende appetitt, vil doseringen bli for lav, og raskere utvikling av lus med nedsatt følsomhet vil kunne bli konsekvensen. Hva som ligger i begrepet sviktende appetitt vil kunne være relatert til sykdomstilstander, lave sjøtemperaturer med mer.

Tilsynet vil bl.a. ha fokus på

- At forskriftens krav til behandlingsmetodikk *kan* etterleves
- At forskriftens krav til behandlingsmetodikk *faktisk* etterleves i praksis
- At det, dersom det ikke benyttes lukket behandlingsenhet etter 1.1.2011
  - foreligger dokumentasjon på at alternativ metodikk tilfredsstiller forskriftskrav
  - og at slik dokumentasjon er tilfredsstillende jf presiseringene over.

Pkt 8 Til § 8 om evaluering, utredning og varsling

Behandlingseffekten skal evalueres etter hver gjennomført behandling. Ved mangelfull effekt av gjennomført behandling skal årsaksforhold umiddelbart utredes og følsomhet for legemidlet skal undersøkes spesifikt. Slik evaluering, utredning og undersøkelse skal utføres av autorisert dyrehelsepersonell.

Mattilsynet skal varsles umiddelbart om mangelfull effekt av gjennomført behandling og ved mistanke om resistens mot et eller flere medikament brukt for behandling mot lakselus.

Belysning av virksomhetens plikter og begrunnelse for dette

Formålet i § 1, om å redusere forekomsten av lus og bekjempe resistensutvikling hos lus, innebærer et behov for kunnskap om hvorvidt gjennomført behandling har hatt effekt. Kunnskap om dette er først og fremst viktig for aktøren selv. Dersom manglende effekt påvises, og dette er forårsaket av nedsatt følsomhet eller resistens, er dette også viktig informasjon for øvrige aktører og for forvaltningen.

Evaluering

En forutsetning for å oppdage redusert behandlingseffekt er at det rutinemessig gjennomføres systematisk evaluering av behandlingseffekten. Dette er bakgrunnen for at forskriften forplikter virksomheten til å gjennomføre evaluering av all behandling. Evaluering av behandling skal kunne dokumenteres. Dette innebærer at evalueringen må være skriftlig.

Virksomhetens plikt til å bruke autorisert dyrehelsepersonell understreker viktigheten av slike evalueringer, og er en naturlig følge av at ansvaret til dyrehelsepersonellet som rekvirerer lusemidler også omfatter bruken av midlene.

Evaluering skal utføres på bakgrunn av tellinger foretatt før og etter behandling. Hvor lenge etter behandling vil avhenge av hvilket medikament som er benyttet og temperatur i sjøen jf forskriftens § 4.

Det skal som en del av evalueringen telles lus i alle merder som er behandlet for å kunne dokumentere effekt i alle behandlede enheter. Det kan være nødvendig å telle lus på mer enn 10 fisk fra hver merd for å få et representativt utvalg.

Det understrekes at krav om frekvens og omfang av telling i § 4 beskriver den rutinemessige tellingen i anlegget, *ikke telling i forbindelse med evaluering av behandling*. Telling i forbindelse med behandling skal kunne dokumenteres særskilt som del av evaluering.

Forskriften definerer ikke innslagspunkt for "mangelfull effekt". Et minimum for at behandlingen skal anses som vellykket er at lusemengden er kommet under tiltaksgrensen. Dersom evaluering av effekt viser at dette ikke er tilfelle må behandling gjentas straks.

Å ha kommet under tiltaksgrensen innebærer imidlertid ikke at man automatisk har tilstrekkelig behandlingseffekt jf kravet i § 8. Dersom reduksjonen i lusemengden er lavere enn det som skulle forventes ut fra medikamentets antatte "yteevne" har man mangelfull effekt jf utrednings- og varslingsplikten. En tommefingerregel vil tilsi at en behandling bør ha minimum 90 % effekt for å vurderes som vellykket. Det er imidlertid viktig å bruke faglig skjønn. Antall lus før behandling, sammensetning av lusepopulasjonen i forhold til hvilke stadier det aktuelle middelet virker best på, samt nypåslag vil kunne virke inn på behandlingsresultatet. Helsetjenesten skal ha nødvendig kompetanse til å vurdere dette.

Utredning

Redusert behandlingseffekt kan ha flere årsaker og er ikke alltid forårsaket av nedsatt følsomhet eller resistens. Det vil derfor være behov for å utrede årsakene til behandlingssvikt, slik at tiltakene som settes i verk er hensiktsmessige.

Utredning av mangelfull behandlingseffekt skal kunne dokumenteres. Dette innebærer at utredningen må være skriftlig.

Utredningen skal i likhet med evalueringen være utført av autorisert dyrehelsepersonell, og også dette anses som en naturlig følge av rekvirentens ansvar. Dersom utredningen viser berettiget mistanke om resistens skal anlegget avluses med alternativt middel jf. § 9, selv om lusemengden er under tiltaksgrensen.

Følsomhet skal undersøkes spesifikt. Mattilsynet har opprettet et overvåkningsprogram for resistens for å samle og formidle informasjon om forekomst og utbredelse av resistens. Det er ønskelig å bruke slike resultater i overvåkningsprogrammet.

Varsling

Kunnskap vedrørende geografisk lokalisering, omfang av mangelfull effekt og mistanke om resistens er essensielt for at Mattilsynet skal kunne gjennomføre en kvalifisert vurdering av behovet for forvaltningsmessige grep for å begrense spredning og skadevirkninger av resistente lusestammer og eventuelt iverksette disse. Virksomheten er derfor ansvarlig for at all mangelfull effekt av behandling, også på enkeltmerder, meldes til Mattilsynet. Plikten innebærer plikt om *skriftlig* varsling *straks* det varslingspliktige forholdet er registrert.

Alle undersøkelser som viser at det er mistanke om mangelfull effekt eller resistens, utløser krav om varsling til Mattilsynet. Kravet i luseforskriften er rettet mot virksomheten som har ansvar for at dette skjer. Det følger imidlertid av § 6 i Matloven at *enhver* har varslingsplikt

ved grunn til mistanke om smittsom dyresykdom som kan gi vesentlige samfunnsmessige konsekvenser. Dette innebærer at også fiskehelsetjeneste og laboratorier har varslingsplikt om mangelfull effekt og mistanke om resistens.

Tilsynet vil bl.a. ha fokus på

- At plikt til evaluering av gjennomført behandling overholdes
- At plikt til utredning ved mangelfull behandlingseffekt overholdes
- At varsling ved mangelfull behandlingseffekt og/eller mistanke om resistens overholdes
- At det foreligger skriftlig dokumentasjon på evaluering av samtlige gjennomførte behandlinger, og at utredning foreligger i de tilfeller det har vært mangelfull behandlingseffekt
- At det kan dokumenteres at evaluering og utredning er utført av autorisert dyrehelsepersonell
- At det ved melding om mangelfull effekt kan forevises utredning etter § 8 og plan for oppfølging i henhold til plan etter § 6

Pkt 9 Til § 9 om tiltak ved resistens

Ved mistanke om eller påvist resistens, skal behandling mot lakselus gjennomføres med et virkestoff som tilhører en alternativ substansgruppe uten ugrunnet opphold.

Dersom behandling mot lakselus med alternative substansgrupper ikke har tilsiktet virkning eller ikke lar seg gjennomføre skal nødvendige tiltak iverksettes for å hindre spredning av resistent lakselus. Mattilsynet kan om nødvendig pålegge ytterligere tiltak for å hindre spredning, herunder utslakting av fisk. Akvakulturanlegget skal brakklegges i en periode fastsatt av Mattilsynet før ny fisk settes ut.

Belysning av virksomhetens plikter og begrunnelse for dette

Formålet i § 1, om å redusere og bekjempe resistensutvikling hos lus, innebærer et behov for at potensiell resistent lus fjernes raskt, for i størst mulig grad hindre spredning av resistente lusestammer. Dette gjelder også dersom lusemengden er under tiltaksgrensen. Videre er det viktig at det ikke selekteres ytterligere for angjeldende resistens ved å benytte virkestoff som lusa allerede er, eller er i ferd med, å bli resistent mot.

Ved mistanke om resistens skal virksomheten derfor selv iverksette behandling med et virkestoff som tilhører en alternativ substansgruppe. Ved mistanke om resistens er det viktig at det handles raskt.

Dersom virksomheten ikke klarer å fjerne resistent lus ved hjelp av behandlinger, må det vurderes å fjerne fisken. I dette ligger en klar forventning om at virksomheten uoppfordret gjennomfører utslakting av slaktemoden fisk, selv om den ikke har oppnådd ønsket slaktestørrelse. Destruksjon kan også være aktuelt dersom det ikke lar seg gjøre å slakte fisken. Mattilsynet har hjemmel til å pålegge utslakting og destruksjon (se nedenfor). Det å være i forkant av Mattilsynets pålegg vil kunne være lønnsomt for bedriften.

Belysning av hjemmel for vedtak om utslaktings/destruksjon og begrunnelse for dette

Resistent lus kan enten fjernes ved vellykket behandling eller den kan fjernes ved at infisert fisk fjernes.

Forskriftens § 9 gir derfor Mattilsynet hjemmel til krav om utslakting eller destruksjon ved mistanke om eller påvist resistens. At hjemmelen også kan nyttes ved mistanke, er bl.a. begrunnet i at det ikke finnes tester som hurtig og sikkert kan bekrefte eller avkrefte resistens.

Utslaktingsvedtak på grunn av resistens vil normalt også begrunnes i overskridelse av tiltaksgrense. Det er sannsynlig at et anlegg med multiresistens ikke er i stand til å holde seg under tiltaksgrensen.

Mistanke om resistens utløser et behov for korte tidsfrister, etc. Næringen bør derfor i beredskapsplaner og samarbeidsplaner med andre anlegg og slakterier legge til rette for at det kan være mulig å slakte ut fisk på kort varsel. Alternativt kan kravet om fjerning av fisk kunne innebære at fisken må destrueres.

Når fisken er fjernet, enten ved pålagt eller ordinær utslakting, er det viktig at lokaliteten brakklegges. Lengden på brakkleggingsperioden vil fastsettes av Mattilsynet ut fra en vurdering av de lokale forholdene.

Mattilsynets regionkontor har vedtaksmyndighet med hensyn til pålegg om utslakting og brakklegging etter denne bestemmelsen.

Tilsynet vil bl.a. ha fokus på

- At plikt til å behandle med alternativ substansgruppe ved mistanke om resistens, følges opp
- Effekt av slik behandling, herunder evaluering av behandlingseffekt
- Alternative tiltak dersom gjentatt behandling viser mangelfull effekt

Pkt 10   Til § 10 om soner for forebygging og bekjempelse av lus

Mattilsynet kan i forskrift opprette soner i avgrensede geografiske områder for å gjennomføre særskilte tiltak for forebygging og bekjempelse av lus, herunder om:

- a) avlusning ved andre tiltaksgrenser enn de som er nevnt i § 5 første og andre ledd,*
- b) samordnet avlusning i et nærmere angitt tidsrom,*
- c) samordnet utsett og brakklegging,*
- d) tiltak mot resistente lusepopulasjoner og ytterligere krav til undersøkelse for resistens,*
- e) reduksjon av biomasse,*
- f) samordning og godkjenning av planer for forebygging og bekjempelse av lakselus og resistente lakseluspopulasjoner, og*
- g) ytterligere krav til telling av lus i akvakulturanlegg.*

Belysning av hjemmel for opprettelse av soner og begrunnelse for dette

Forskriften gir forvaltningen mulighet til å kunne bekjempe lus og resistent lus på lik linje med andre alvorlige listeførte sykdommer gjennom opprettelse av soner. Hensynet til næring og miljø innebærer at det må være en klar nasjonal målsetning at resistens skal bekjempes med de virkemidlene som kreves. Aktuelle tiltak ved opprettelse av soner for å bekjempe lus og

resistente lusepopulasjoner kan blant annet være forlenget brakklegging, forbud mot utsetting av fisk, mer spesifikke krav til behandling og krav til virkestoff.

Denne bestemmelsen vil tas i bruk dersom tiltak etter andre bestemmelser i forskriften ikke har ønsket effekt. Dette vil spesielt være aktuelt dersom tiltakene i planene som virksomhetene er pålagt å ha i henhold til § 6, ikke har ønsket effekt eller at situasjonen på annen måte er slik at den ikke kan håndteres gjennom planene.

Resistens mot flere legemidler vil kunne innebære at mange virksomheter i en region får problemer med overholdelse av tiltaksgrensen, og at en ikke er i stand til frivillig å etablere felles strategi som i tilstrekkelig grad bidrar til å få kontroll over problemet. I slike tilfeller kan det være nødvendig at forvaltningen griper inn og bidrar til en hensiktsmessig felles strategi og håndtering av problemet, for å snu en negativ utvikling og/eller for at smittepresset fra lus ikke overstiger tålegrensen til vill og oppdrettet fisk.

Opprettelse av soneforskrifter følger vanlig mønster for etablering av forskrifter. Forskriftene fastsettes ved Mattilsynets hovedkontor.

Pkt 11   Til § 11 om tilsyn og vedtak

Mattilsynet fører tilsyn og fatter nødvendige vedtak for å gjennomføre bestemmelsene gitt i og i medhold av denne forskriften.

Kommentarer til bestemmelsen

En del av bestemmelsene i luseforskriften pålegger virksomhetene konkrete handleplikter i gitte situasjoner. Eksempler på dette er telling, registrering og rapportering iht. § 4, og behandling iht. § 5. Ved manglende etterlevelse av slike bestemmelser i forskriften, vil det kunne bli tatt enkeltvedtak om at pliktene skal utføres innen en gitt frist. En har da ikke klagerett på at en pålegges å *utføre* pliktene som er i tråd med forskriftens bestemmelser, men en kan ev. påklage fristen som er satt for utførelse.

Pkt 12   Til § 12 om tvangsmulkt

Ved overtredelse av bestemmelsene i denne forskriften kan Mattilsynet for hver påbegynte 10 000 fisk på lokaliteten, fastsette tvangsmulkt til folketrygdens grunnbeløp dividert med 36,5.

Tvangsmulkt kan fastsettes i forbindelse med pålegget. Tvangsmulkten løper fra den dagen fristen løper ut og inntil det forhold som er i strid med forskriften er rettet.

Kommentarer til bestemmelsen

Ved manglende etterlevelse av forskriftens bestemmelser vil tvangsmulkt være et aktuelt virkemiddel for å søke gjennomført pålegg som er gitt med hjemmel i forskriften.

Pkt 13   Til § 13 om dispensasjon

Mattilsynet kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene i denne forskriften, forutsatt at det ikke vil stride mot Norges internasjonale forpliktelser, herunder EØS-avtalen.

Kommentarer til bestemmelsen

Hvis virksomheten mener at den har en særskilt grunn for å avvike fra bestemmelsene i forskriften, er det adgang til å søke dispensasjon etter denne bestemmelsen. Dispensasjoner behandles på regionalt nivå i Mattilsynet, men søknad sendes distriktskontoret.

Pkt 14   Til § 14 om straff

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av denne forskriften eller bestemmelser og vedtak gitt i medhold av den, er straffbart i henhold til matloven § 28.

Kommentarer til bestemmelsen

Overtredelse av luseforskriftens bestemmelser er straffbart. Som nevnt innledningsvis er anmeldelse i forhold til overtredelse av forskriftens bestemmelser et virkemiddel som i noen sammenhenger må vurderes som aktuelt.

Pkt 15   Til § 15 om ikrafttredelse, oppheving av forskrift og overgangsbestemmelser

Denne forskrift trer i kraft straks, samtidig oppheves forskrift 9. juli 2008 nr. 797 om bekjempelse av lus i akvakulturanlegg.

§ 7 annet ledd trer i kraft 1. januar 2011, samtidig oppheves § 7 tredje ledd.

Kommentarer til bestemmelsen

Gjeldende luseforskrift trådte i kraft 18. august 2009 og avløste da tidligere forskrift om lus i akvakulturanlegg.

§ 7 annet ledd som trer i kraft fra 1. januar 2011 gjelder krav til badebehandling i lukket enhet, og er omtalt over ifm § 7.

Pkt 16   Til forskriftens vedlegg 1 Krav til rutinemessig telling av lakselus

1. Det telles lus i tre stadiegrupper av lakselus:

- a) Voksen hunnlus.
- b) Bevegelige stadier.
- c) Fastsittende stadier.

2. Halvparten av merdene i anlegg med flere enn tre merder skal telles hver gang, på en slik måte at man gjennom to ordinære tellinger får undersøkt alle merdene i anlegget. Dersom anlegget har tre eller færre merder skal alle merder undersøkes ved hver telling.

3. *Det skal telles lus på ti tilfeldige fisk fra hver merd. Fisken fanges inn med orkastnot. Fra denne nota håves maksimalt fem fisk av gangen opp i bedøvelseskaret.*
4. *Fisken er tilstrekkelig bedøvet når den ikke slår med halen når man løfter den. En og en fisk tas opp og undersøkes nøye.*
5. *For hver fisk skal antall lus i de forskjellige stadiegruppene føres inn i skjema laget til formålet.
For hver merd skal følgende opplysninger også noteres på samme skjema: Merdnummer, størrelse (omkrets/side) og dyp (rette vegger), antall fisk, gjennomsnittsvekt av fisk og siste behandling mot lus (legemiddel, og antall leppefisk).*
6. *Temperatur og saltholdighet i vannet skal måles og noteres for senere bruk.*
7. *For hver merd skal gjennomsnittet beregnes for hver stadiegruppe ved å legge sammen alle lus i gruppen fra alle fisk som er undersøkt i merden, delt på antall undersøkte fisk.
For anlegget skal gjennomsnittet for hver stadiegruppe beregnes ved å legge sammen gjennomsnittene for hver fra hver merd delt på antall merder som er undersøkt.*

Kommentarer til vedlegget

Den nye tellemetodikken medfører undersøkelser av flere fisk og fra flere merder enn det som tidligere var regelen. Det vil med dette bli lettere å skille mellom reelle overskridelser av tiltaksgrensene og tilfeller der behandling unødvendig blir iverksatt fordi tellemetodikken ikke er god nok.

Bedre tellemetoder vil styrke datagrunnlaget for å vurdere lakselussituasjonen i større områder. Dermed vil det for eksempel bli lettere å planlegge samordnede avlusinger

Ved så lav lufttemperatur at det ikke er dyrevernmessig forsvarlig å eksponere levende fisk for luft, skal fisken avlives før telling.

***